

คอลัมน์ “แจ่งสี่เปี้ย” ฉบับวันที่ 26 พฤษภาคม 2569

ทำไมเศรษฐกิจภาคกลางมีแรงส่งมากกว่าภาคอื่น

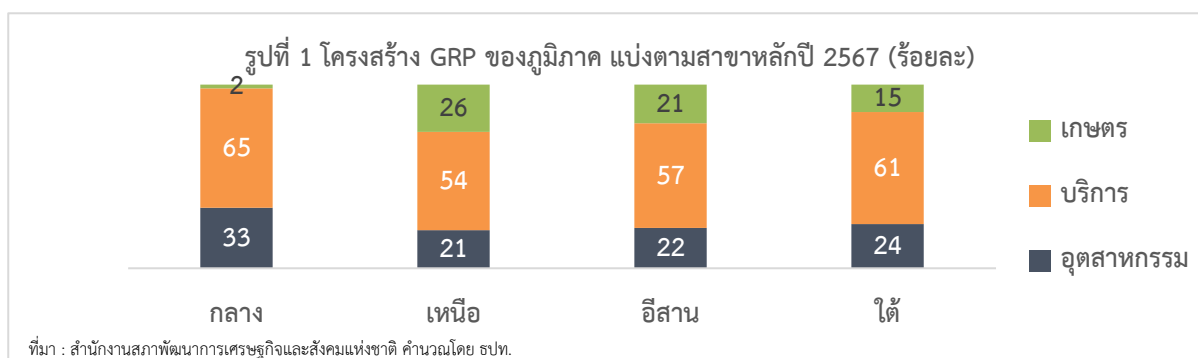
ปริญดา สุลีสิทธิ์

ธนาคารแห่งประเทศไทย

หากติดตามข้อมูลภาวะเศรษฐกิจภาพรวมประเทศและภูมิภาค (ภาคเหนือ ภาคอีสานและภาคใต้) ในช่วงที่ผ่านมา จะเห็นว่าภาวะเศรษฐกิจภูมิภาคมีความแตกต่างจากเศรษฐกิจภาพรวมประเทศอย่างชัดเจน โดยเศรษฐกิจภูมิภาคในช่วงหลังค่อนข้างอ่อนแรงกว่าในภาพรวมของประเทศ โดยเฉพาะด้านการบริโภค ตามรายได้ภาคเกษตรที่อ่อนแอ และภาระหนี้สูงที่ดูตรึง สะท้อนให้เห็นถึงการขับเคลื่อนของเศรษฐกิจภาคกลาง¹ว่ามีบทบาทสำคัญมาก

เป็นที่ทราบกันดีว่าเศรษฐกิจภาคกลางมีขนาดเศรษฐกิจใหญ่กว่าภาคอื่น โดยมีสัดส่วนถึง 73% ของประเทศ ในขณะที่ภาคเหนือภาคอีสานและภาคใต้ มีสัดส่วนเพียง 8% 10% และ 9% ตามลำดับ² บทความนี้ชี้ให้เห็นโครงสร้างและปัจจัยสำคัญที่เป็นแรงส่งของเศรษฐกิจภาคกลางว่ามีอะไรบ้าง มีขนาดมากน้อยเพียงไร และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรในช่วงที่ผ่านมาโดยเปรียบเทียบกับภูมิภาค เพื่อทำความเข้าใจว่าทำไมเศรษฐกิจภาคกลางถึงมีแรงส่งมากกว่าภาคอื่นโดยเฉพาะในช่วงหลังโควิด³

1. ภาคกลางมีสัดส่วนอุตสาหกรรมและบริการสูงมาต่อเนื่อง โดยในปี 2567 ภาคกลางมีสัดส่วนอุตสาหกรรมและบริการสูงถึง 98% จากการเป็นแหล่งอุตสาหกรรมที่หลากหลายทั้งอุตสาหกรรมดั้งเดิม เช่น ยานยนต์สันดาป ไปจนถึงอุตสาหกรรมและบริการสมัยใหม่ เช่น Cloud Service ขณะที่เศรษฐกิจภูมิภาคยังพึ่งพิงภาคเกษตรกรรมค่อนข้างมาก โดยมีการพึ่งพิงภาคอุตสาหกรรมและบริการประมาณ 75% นอกจากนี้ ภาคการผลิตส่วนใหญ่เน้นผลิตสินค้าโภคภัณฑ์ (เช่น ปศุสัตว์ขั้นต้น แปรรูปเกษตรขั้นต้น) และสำหรับภาคบริการก็ยังคงเป็นแบบดั้งเดิม (เช่น ร้านอาหาร ร้านขายปุ๋ย ร้านซ่อมเครื่องจักรเกษตร) โดยเมื่อย้อนไปดูตั้งแต่ปี 2562 (ช่วงก่อนโควิด) โครงสร้างที่เห็นไม่ได้เปลี่ยนแปลงอย่างมีนัย

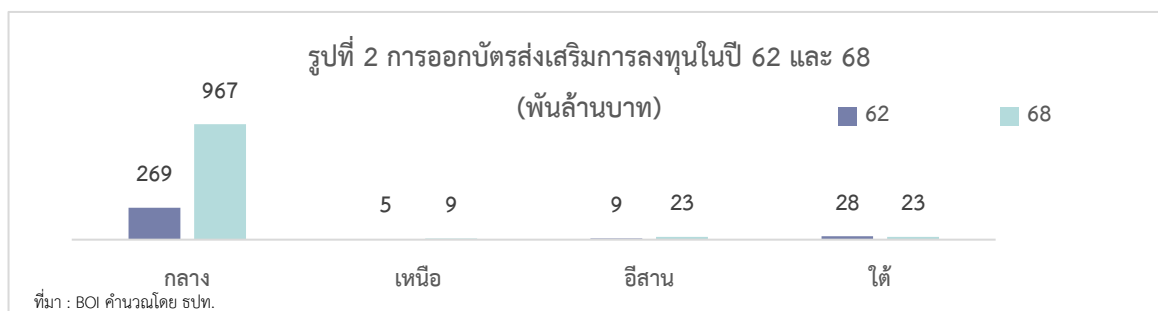

¹ เศรษฐกิจภาคกลาง ครอบคลุมพื้นที่ 26 จังหวัด ได้แก่ กทม. สมุทรปราการ ปทุมธานี สมุทรสาคร นครปฐม นนทบุรี สระบุรี สิงห์บุรี ชัยนาท อ่างทอง ลพบุรี อุทัยฯ ชลบุรี ฉะเชิงเทรา ระยอง ตราด จันทบุรี นครนายก ปราจีนบุรี สระแก้ว ราชบุรี กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สุพรรณบุรี สมุทรสงคราม

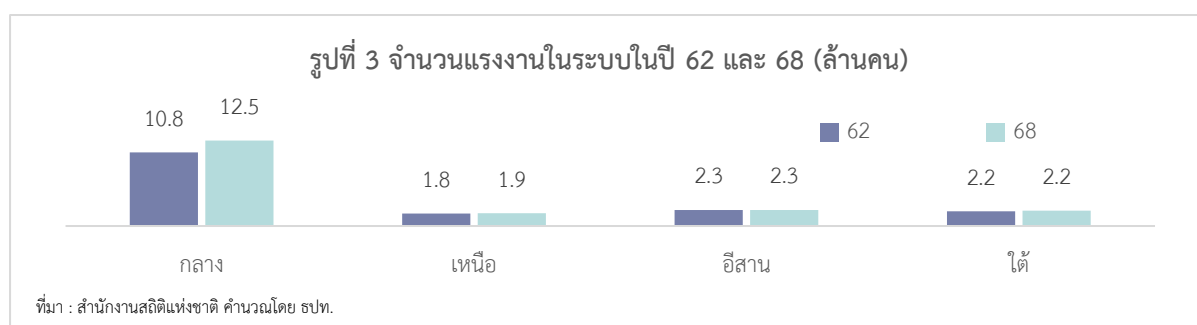
² ขนาดเศรษฐกิจในแต่ละภูมิภาค ณ ปี 2567

³ โควิด-19 เริ่มแพร่ระบาดในประเทศไทยตั้งแต่ปี 2563 และส่งผลกระทบต่อเนื่องยาวนานกว่าสองปี จนถึงปี 2565 ก่อนที่สถานการณ์จะเริ่มคลี่คลาย มาตรการต่าง ๆ ททยผ่อนปรน และภาครัฐประกาศปรับลดสถานะของโควิดจากโรคติดต่ออันตรายเป็นโรคติดต่อเฝ้าระวัง

2. ภาคกลางเป็นแม่เหล็กที่สำคัญในการดึงดูดการลงทุน โดยมูลค่าการออกบัตรส่งเสริมการลงทุนมากกว่า 80% ของประเทศเพิ่มขึ้นถึง 3.5 เท่าจากช่วงก่อนโควิด จากโครงสร้างพื้นฐานที่ครอบคลุมทั้งระบบสาธารณสุขปิโตรเคมี น้ำ ไฟฟ้า ตลอดจนด้านการขนส่งที่มีโครงข่ายถนน ทางด่วน ท่าเรือ น้ำลึกและสนามบินนานาชาติ ซึ่งสะดวกต่อการนำเข้าวัตถุดิบและส่งออกสินค้า ทำให้ดึงดูดเม็ดเงินลงทุนให้ไหลเข้ามาต่อเนื่อง นอกจากนี้ ภาคกลางยังมีศูนย์วิจัยและพัฒนา สถาบันการศึกษา และบริษัทเทคโนโลยีชั้นนำ ซึ่งช่วยสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ โดยในปี 2568 ภาคกลางมีสัดส่วนมูลค่าการออกบัตรส่งเสริมการลงทุนสูงถึง 90% ของประเทศ เพิ่มจากประมาณ 80% ในปี 2562 โดยมูลค่าการออกบัตรภาคกลางสูงถึงเกือบ 1 ล้านล้านบาท ทั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในกลุ่มธุรกิจสมัยใหม่ เช่น ดิจิทัล ยานยนต์ไฟฟ้า (EV) และชิ้นส่วนอัจฉริยะ ซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ สร้างความเจริญในพื้นที่ได้อีกต่อไป

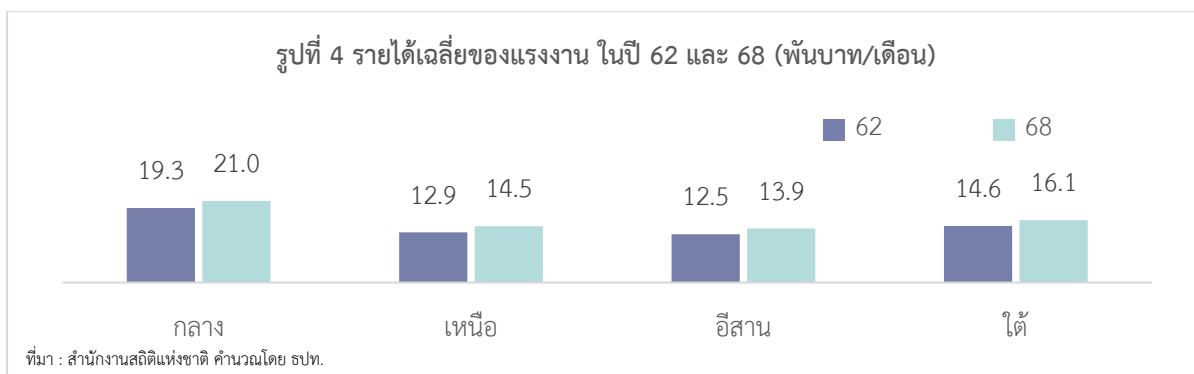

3. ภาคกลางมีพลังของมนุษย์เงินเดือน โดยภาคกลางเป็นภาคเดียวที่มีจำนวนแรงงานในระบบสูงกว่าแรงงานนอกระบบอย่างต่อเนื่อง และในปี 2568 มีแรงงานในระบบสูงกว่าภาคอื่นถึง 6 เท่า จำนวนแรงงานในระบบภาคกลางเพิ่มขึ้นถึง 1.7 ล้านคน จากปี 2562 เพราะเป็นแหล่งอุตสาหกรรมและบริการ ในขณะที่ภาคอื่นทรงตัว นอกจากนี้ สิ่งที่น่าสนใจ คือ แรงงานในระบบของภาคกลางนั้นส่วนใหญ่กว่า 70 % เป็น "มนุษย์เงินเดือน" ที่มีรายได้ประจำ มีสวัสดิการ ซึ่งจะสามารถเข้าถึงสินเชื่อธนาคารได้ง่ายกว่าเกษตรกรหรืออาชีพอิสระในภาคอื่น ๆ เมื่อคนมีรายได้มั่นคงจะช่วยส่งเสริมกำลังซื้อหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ และสร้างความเชื่อมั่นให้ธุรกิจพร้อมที่จะลงทุนต่อเนื่อง

4. แรงงานภาคกลางมีรายได้สูงกว่าภาคอื่นถึง 1.3-1.5 เท่า และขยายตัวเร่งขึ้นมากกว่าภาคอื่น แม้รายได้แรงงานมีทิศทางปรับเพิ่มขึ้นในทุกภาค แต่อัตราการเพิ่มของรายได้แรงงานในภาคกลางมากกว่าภาคอื่น ๆ ภาคกลางโซน กทม. และปริมณฑล ยังคงเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจหลักที่มีรายได้สูงสุด เนื่องจากเป็นที่ตั้งของสำนักงานใหญ่ ธุรกิจบริการมูลค่าสูง และอุตสาหกรรมเทคโนโลยี ซึ่งต้องการแรงงานทักษะสูง (Skilled Labor) นอกจากนี้ ยังได้รับอานิสงส์จาก เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) และนิคมอุตสาหกรรมในจังหวัดแถบอยุธยาและสระบุรี ซึ่งเน้นการผลิตในกลุ่มยานยนต์และอิเล็กทรอนิกส์

ส่วนภาคเหนือและอีสานมีระดับรายได้ใกล้เคียงกัน โดยแรงงานส่วนใหญ่ยังคงกระจุกตัวอยู่ในภาคบริการขนาดเล็กและการแปรรูปสินค้าเกษตร ซึ่งมีมูลค่าเพิ่ม (Value-added) ต่ำกว่าภาคอุตสาหกรรม ในขณะที่ภาคใต้ได้รับแรงหนุนจากการท่องเที่ยวส่งผลดีต่อแรงงานในภาคบริการ

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นว่า แรงส่งของเศรษฐกิจภาคกลางมีรากฐานสำคัญมาจากความเจริญ ซึ่งนำไปสู่ความต้องการแรงงานและระดับรายได้ที่สูงกว่าภูมิภาคอื่น ดังนั้น โจทย์สำคัญของการกระจายแรงส่งไปยังภูมิภาค จึงอยู่ที่การยกระดับและกระจายความเจริญให้ทั่วถึงและยั่งยืน โดยประเด็นความคิดที่สำคัญในการกระจายความเจริญของภูมิภาค เช่น

(1) การสร้างแรงจูงใจให้พื้นที่มีแรงดึงดูดเพียงพอจนการลงทุนตัดสินใจเลือก เพราะพื้นที่มีความพร้อม โดยมุ่งพัฒนาในมิติของระบบนิเวศโดยรวม (Total Ecosystem Incentive) ที่ช่วยลดต้นทุนตลอดห่วงโซ่การดำเนินธุรกิจ ตั้งแต่การลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ ควบคู่กับการออกแบบสิทธิประโยชน์การลงทุนที่เหมาะสมเพื่อชดเชยต้นทุนการดำเนินงาน ยกตัวอย่างเช่น การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษเส้นเงิน หนึ่งในตัวอย่างของการกระจายความเจริญที่โดดเด่นที่สุดของจีน ยกกระดับพื้นที่จากหมู่บ้านประมงเล็ก ๆ สู่การเป็นเมืองเทคโนโลยีระดับโลก สะท้อนบทบาทของการยกระดับความพร้อมของพื้นที่ควบคู่กับแรงจูงใจเชิงนโยบายในการดึงดูดการลงทุนอย่างยั่งยืน

(2) การคว้าโอกาสจาก “จุดแข็งเฉพาะภูมิภาค” เชื่อมกับกระแสเทคโนโลยีใหม่ที่เข้ามาในประเทศไทย ภาคเหนือและภาคใต้มีการท่องเที่ยวและภาคบริการเป็นฐานเศรษฐกิจสำคัญอยู่แล้ว โดยเฉพาะในช่วงที่กระแสรัฐสภาพและการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพเติบโตต่อเนื่อง หากผู้ประกอบการและคนในพื้นที่สามารถปรับตัว นำเทคโนโลยีมาช่วยเพิ่มมูลค่าให้สินค้า บริการ และประสบการณ์การท่องเที่ยว ก็จะช่วยสร้างรายได้ที่มั่นคงและกระจายประโยชน์สู่ชุมชนได้มากขึ้น ขณะที่ภาคอีสาน ยังมีโอกาสต่อยอดจากฐานภาคเกษตร ผ่านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและข้อมูล ทั้งการพัฒนา smart farmer เพื่อลดต้นทุน เพิ่มผลผลิตตลอดจนการใช้ประโยชน์จากการลงทุนด้านศูนย์ข้อมูล (data center) ที่เริ่มเข้ามาในพื้นที่ ซึ่งจะช่วยยกระดับทั้งการผลิตทางการเกษตรและกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน ให้คนในพื้นที่สามารถปรับตัวและแข่งขันไปพร้อมกับเศรษฐกิจยุคใหม่ได้ดีขึ้นในระยะยาว

** บทความนี้เป็นความคิดเห็นส่วนบุคคล จึงไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับความเห็นของหน่วยงานที่ผู้เขียนสังกัด **